

UČENJE NA DALJINU

NASTAVNI MODUL O NADLEŽNOSTI, PRIZNAVANJU I IZVRŠENJU SUDSKIH ODLUKA TE PRAVOSUDNOJ SURADNJI I ZAJEDNIČKIM GRAĐANSKIM POSTUPCIMA U EUROPSKOJ UNIJI

Francisco de Paula PUIG BLANES

This project is funded by EU
Ovaj projekt financira EU

NASTAVNI MODUL O NADLEŽNOSTI, PRIZNAVANJU I IZVRŠENJU SUDSKIH ODLUKA TE PRAVOSUDNOJ SURADNJI I ZAJEDNIČKIM GRAĐANSKIM POSTUPCIMA U EUROPSKOJ UNIJI

Francisco de Paula PUIG BLANES

Sudac

Član Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima

Sažetak

1. Uvod: Pravosudna suradnja u građanskim stvarima u Europskoj uniji
 - 1.1. Režim prema Ugovorima (članak 220. Ugovora o Europskoj ekonomskoj zajednici i članak 293. Ugovora o Europskoj zajednici)
 - 1.2. Ugovor iz Maastrichta
 - 1.3. Ugovor iz Amsterdama
 - 1.4. Ugovor iz Nice
 - 1.5. Ugovor iz Lisabona
 - 1.6. Akcijski programi i planovi: Tampere, Haag i Stockholm.
2. Doneseni instrumenti
3. Sadržaj modula
4. Institucionalni instrumenti za podršku pravosudnoj suradnji
5. Tehnološki instrumenti za podršku pravosudnoj suradnji

1. Uvod: Pravosudna suradnja u građanskim stvarima u Europskoj uniji

Dana 1. srpnja 2013. Hrvatska je poslala 28. država članica Europske unije. To znači veliku promjenu koja utječe na svakodnevni rad sudaca i državnih odvjetnika jer su im dostupni novi radni alati koji će im uvelike olakšati posao u svakim danom sve većem broju predmeta povezanih s različitim državama Europske unije (zbog procesa otvaranja i

globalizacije) sve do mjere u kojoj predmeti postanu cilj tih instrumenata i djelovanja Unije, tj. da se ne razlikuju od onih koji sadrže isključivo nacionalne elemente.

Stoga su temeljna načela djelovanja EU-a u ovom području načelo uzajamnog povjerenja i priznavanja sudskih odluka, što podrazumijeva da se s radnjama suca ili državnog odvjetnika druge države članice postupa vrlo slično kao s radnjama domaćeg suca ili državnog odvjetnika, čime se stvara pravi prostor slobode, sigurnosti i pravde te europska pravosudna kultura koja svim sucima i državnim odvjetnicima država članica omogućava da se smatraju ne samo domaćim sucima i državnim odvjetnicima, već i europskim sucima odnosno državnim odvjetnicima.

Trenutačno postoji veliki broj mogućnosti koje se nude, iako se putem koji je doveo do onog što sada čini djelovanje Europske Unije u okviru građanskog prava prošlo kroz nekoliko faza u kojima se stiglo do sljedećih prekretnica:

1.1. Režim prema Ugovorima (članak 220. Ugovora o Europskoj ekonomskoj zajednici i članak 293. Ugovora o Europskoj zajednici)

1.2. Ugovor iz Maastrichta

1.3. Ugovor iz Amsterdama

1.4. Ugovor iz Nice

1.5. Ugovor iz Lisabona

1.6. Akcijski programi i planovi: Tampere, Haag i Stockholm.

1.1. Režim prema Ugovorima (članak 220. Ugovora o Europskoj ekonomskoj zajednici i članak 293. Ugovora o Europskoj zajednici)

Prva pojava intervencije Zajednice u području pravosudne suradnje u građanskim stvarima, iako je bila vrlo ograničena, temeljila se na navedenoj normi, a trebalo je proći trideset godina da je Zajednica proširi na dodatna područja. Njezina se osnova nalazi u članku 220. tada Ugovora o Europskoj ekonomskoj zajednici (članak 293. naknadnog Ugovora o Europskoj zajednici kojim je ovaj prethodni zamijenjen). Tim se člankom propisuje da u mjeri u kojoj je to potrebno, države članice ulaze u međusobne pregovore kako bi u korist svojih državljana (između ostalog) osigurale pojednostavnjenje formalnosti kojima se uređuje uzajamno priznavanje i izvršenje sudskih odluka te arbitražnih pravorijeka. Djelujući u skladu s tom odredbom, dana 27. rujna 1968. u Bruxellesu potpisana je Konvencija o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima kojom je suradnja

među državama članicama dobila pravu potvrdu o državljanstvu na uistinu europski način iako nije zapravo bila uključena u pravo Zajednice (začetak politike stupova).

1.2. Ugovor iz Maastrichta

Nakon prethodno navedenog, Europska zajednica nije ništa poduzela po pitanju pravosudne suradnje (kako u građanskim tako i u trgovačkim stvarima) sve do Ugovora iz Maastrichta od 7. veljače 1992. na temelju kojeg je nastao sustav stupova jer se djelovanju Zajednice do tog datuma, a koje je utjelovljeno u Ugovoru o osnivanju Europske ekonomske zajednice koji je kasnije dobio ime Ugovor o osnivanju Europske zajednice (prvi stup), dodana vanjska i sigurnosna politika poznata i kao ZVSP (drugi stup) te politika pravosuđa i unutarnjih poslova poznata kao PUP (treći stup). Radi toga, a u svezi s trećim stupom, Ugovoru o Europskoj uniji dodana je Glava VI. posvećena pravosudnoj suradnji čijim je člankom K.1.6. institucionalizirana pravosudna suradnja u građanskim stvarima.

Sustav je bio inovativan i podrazumijevao je, u pogledu trećeg stupa, postojanje izvora prava od kojih je temeljni međunarodna konvencija koja zahtjeva ratifikaciju svih država članica.

Što se tiče rezultata, Ugovorom iz Maastrichta potaknuto je djelovanje Unije, a pitanje pravosudne suradnje ponovno je zaživjelo. Tako su prema odredbama Glave VI. Ugovora o Europskoj uniji pokrenute neke inicijative od kojih je najznačajnija bila Konvencija donesena na temelju članka K.3. Ugovora o Europskoj uniji o dostavi u države članice EU-a sudskih i izvansudskih pismena u građanskim i trgovačkim stvarima. Vezano za izvođenje dokaza, postojala je slična inicijativa iako je u razdoblju stvaranja oba instrumenta došlo do dosad najvažnije reforme Ugovora u pogledu pravosudne suradnje u građanskim stvarima, to jest, do reforme sadržane u Ugovoru iz Amsterdama zahvaljujući kojoj je pravosudna suradnja ugrađena u prvi stup (europski) zajedno s izvorima predviđenima tim stupom, što je bio razlog pretvorbe inicijativa iz prethodnih konvencija u uredbe.

1.3. Ugovor iz Amsterdama

Nakon Ugovora iz Maastrichta, sljedeća velika reforma europskih ugovora dogodila se s Ugovorom iz Amsterdama (koji je potpisan u tom gradu 2. listopada 1997.), koji je bitno utjecao na međunarodnu pravosudnu suradnju jer je doveo do „komunitarizacije“ pravosudne suradnje u građanskim stvarima, budući da je izašla iz „trećeg stupa“, pa time iz Ugovora o EU-u, kako bi prešla u „prvi stup“ pa time i u Ugovor o osnivanju Europske zajednice kojemu

je dodana nova Glava III.a. Ovo je značilo da od njegova stupanja na snagu izvori prava postali su izvori prava Zajednice (uredba, direktiva, odluka, mišljenje i preporuka) s većom mogućnošću donošenja. Neovisno o navedenom, ugradnjom u prvi stup pravosudna suradnja dobila je značajku po kojoj se razlikuje (ona i sve sadržano u Glavi IV. Ugovora o EZ-u) od drugih područja. Ta se razlika sastoji u tome da je prethodno pitanje ograničeno više nego u drugim područjima, s obzirom da ga mogu postaviti samo sudovi protiv čijih odluka su iscrpljeni svi pravni lijekovi (situacija koja nije postojala u slučaju Briselske konvencije).

1.4. Ugovor iz Nice

Ovaj je Ugovor (kojim su izmijenjeni oni o osnivanju EZ-a i koji je bio predmet pregovora Europskog vijeća u Nici od 7. do 10. prosinca 2000.) imao je ograničeni utjecaj na područje o kojem je riječ, budući da se članku 67. Ugovora o EZ-u dodao peti stavak na temelju kojeg se od stupanja na snagu počeo, s više lakoće, primjenjivati mehanizam suodlučivanja iz čl. 251. Ugovora o EZ-u, što podrazumijeva i odražava se u činjenici da su novi normativni instrumenti koji se stvaraju rezultat suodlučivanja te da se u njima navodi da su ih donijeli Vijeće i Europski parlament.

1.5. Ugovor iz Lisabona

Ugovor iz Lisabona, koji je stupio na snagu 1. prosinca 2009., donio je važnu promjenu po pitanju pravosudne suradnje koja je u potpunosti (ne samo u građanskim stvarima) prešla u opći sustav djelovanja Europske unije sukladno tradicionalnom sustavu izvora, pri čemu je nestala prethodno navedena struktura po stupovima i ograničenje povezano s postavljanjem prethodnog pitanja.

Na pravosudnu suradnju u građanskim stvarima odnosi se članak 81. tadašnjeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojim su propisani slučajevi u kojima je djelovanje moguće osobito kada je to potrebno za pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Ti slučajevi su sljedeći:

- a) uzajamno priznavanje i izvršenje presuda i odluka u izvansudskim predmetima među državama članicama;
- b) prekogranična dostava sudskih i izvansudskih pismena;

- c) usklađenost pravila država članica koja se primjenjuju u vezi sa sukobom zakonâ i sukobom nadležnosti;
- d) suradnja pri prikupljanju dokaza;
- e) učinkovit pristup pravosuđu;
- f) uklanjanje prepreka za neometano odvijanje građanskih postupaka, ako je potrebno promicanjem usklađenosti propisa o građanskom postupku koji se primjenjuju u državama članicama;
- g) razvoj alternativnih metoda rješavanja sporova;
- h) potpora za osposobljavanje sudaca i sudskog osoblja.

Za potrebe usvajanja odnosnih instrumenata primjenjuje se redovni zakonodavni postupak, osim u slučaju mjera koje se odnose na obiteljsko pravo s prekograničnim implikacijama kada Vijeće odlučuje u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom, jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom. Za uključivanje obiteljskog prava u akte donesene u redovnom zakonodavnom postupku potrebna je jednoglasna odluka Vijeća, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i obavijesti nacionalnim parlamentima koji ako se u roku od šest mjeseci od dana takve obavijesti usprotive, odluka se ne donosi, a pitanja iz obiteljskog prava ne mogu se uključiti u akte u redovnom zakonodavnom postupku. Ako protivljenje izostane Vijeće može donijeti odluku.

1.6. Akcijski programi i planovi: Tampere, Haag i Stockholm

Osim ovog, općeg okvira (kojim se utvrđuje normativno područje), Unija je donijela Akcijske programe i planove kojima se određuju ciljevi koje treba postići u pogledu pravosudne suradnje u određenom vremenskom razdoblju, pri čemu je odredila i konkretne radnje i rokove. Ti programi i planovi čine glavni politički poticaj djelovanja Unije u području pravosuđa. Prvi od njih doneslo je Europsko vijeće u Tampereu 15. i 16. listopada 1999. i u njemu je po prvi put bilo riječi o Europskom pravosudnom prostoru. Nakon isteka, zamijenjen je Haaškim programom donesenim u studenome 2005. koji je potom zamijenilo trenutno važeći Stockholmski program u kojem se opisuju prioritete Europske unije za razdoblje 2010.-2014. u sektoru slobode, sigurnosti i pravosuđa. Stockholmskim se programom poglavito nastoje uspostaviti mehanizmi kojima bi se osobama olakšao pristup pravosuđu kako bi mogle ostvarivati svoja prava u čitavoj Uniji. U pogledu obveznih odnosa i trgovačkih stvari, Program gospodarskim operatorima nudi alate koji su im potrebni da bi u potpunosti iskoristili mogućnosti unutarnjeg tržišta. Usto, namjera mu je poboljšati suradnju među stručnjacima u

pravosuđu i mobilizirati sredstva u svrhu otklanjanja prepreka priznavanju sudskih akata u svim državama članicama.

2. Doneseni instrumenti

U prethodno izloženom okviru normativni instrumenti doneseni na razini Europske unije u području građanskog prava koji su na snazi (i moraju ostati na snazi) su sljedeći:

Ova web-stranica dio je portala

- [O web-stranici EUR-Lex](#)
- [Karta web-stranice](#)
- [Najčešća pitanja](#)
- [Pomoć](#)
- [Kontakt](#)
- [Korisne poveznice](#)
- [Pravna obavijest](#)

- Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku
- Odluka Vijeća 2001/470/EZ od 28. svibnja 2001. o uspostavi Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima
- Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1206/2001 od 28. svibnja 2001. o suradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima
- Direktiva Vijeća 2003/8/EZ od 27. siječnja 2003. o unapređenju pristupa pravosuđu u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u takvim sporovima
- Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000
- Uredba (EZ) br. 805/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o uvođenju europskog naloga za izvršenje za nesporne tražbine
- Uredba (EZ) br. 1896/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uvođenju postupka za europski platni nalog

- Uredba (EZ) br. 861/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti
- Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”)
- Uredba (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi, u državama članicama, sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima („dostava pismena”), i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1348/2000
- Direktiva 2008/52/EZ Europskog parlamenta i Vijeća. od 21. svibnja 2008. o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima
- Odluka Vijeća 2008/976/PUP od 16. prosinca 2008. o Europskoj pravosudnoj mreži
- Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze („Rim I”)
- Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja
- Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o uvođenju pojačane suradnje u području mjerodavnog prava za razvod i zakonsku rastavu
- Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju
- Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima

3. Sadržaj modula

U modulu analizirat će se instrumenti povezani sa sudskom nadležnošću, priznavanju i izvršenju sudskih odluka, pravosudnom suradnjom i ujednačenim europskim postupcima, koji se najviše koriste. Strukturu modula obuhvaćeno je:

- Proučavanje pravnih instrumenata koji se najviše koriste u Europskoj uniji u pogledu:
 - Sudske nadležnosti, priznavanja i izvršenja sudskih odluka (Uredbe br. 44/2001 i 2201/2003). Francisko de Paula Puig Blanes.
 - Uzdržavanja, nasljeđivanja i prijedloga povezanih s imovinskim režimima (Uredbe br. 4/2009, 650/2012 i prijedloga povezanih s bračnom stečevinom te imovinskim posljedicama registriranog partnerstva). Francisco de Paula Puig Blanes.
 - Pravosudnom suradnjom (Uredbe br. 1393/2007 i 1206/2001). Vitomir Boić.
 - Ujednačenim europskim postupcima (Uredbe br. 1896/2006, 861/2007 i 805/2004). Jasnica Garašić.
- Predstavljanje resursa za podršku suradnji, predmeta ove prezentacije, a posebno prvog dijela predavanja.
 - Institucionalni instrumenti (Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovačkim stvarima)
 - Tehnološki instrumenti (alati ugrađeni u portal E-pravosuđe, a posebno Europski pravosudni atlas u građanskim stvarima i stranica Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima).

4. Institucionalni instrumenti za podršku pravosudnoj suradnji

Temeljni instrument je Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovačkim stvarima čija se zakonska osnova nalazi u Odluci Vijeća 2001/470/EZ od 29 svibnja 2001. (na snazi od 1. prosinca 2001.). Ta je odluka izmijenjena Odlukom Parlamenta i Vijeća 568/2009/EZ od 18. lipnja 2009. (na snazi od 1. siječnja 2011.)-

Nju čine sve države članice Europske unije (osim Danske koja ima ulogu promatrača). Cilj joj je poboljšati, pojednostavniti i ubrzati međunarodnu pravosudnu

suradnju te olakšati pristup pravosuđu, kao i unaprijediti načelo uzajamnog priznavanja. Mrežu čine osobe za kontakt koje određuje svaka država članica, središnja tijela za međunarodnu pravosudnu suradnju i suci za vezu, a mogu se uključiti i druga nadležna tijela koja države članice smatraju primjerenima.

U svrhu postizanja ciljeva mreže, njezine su funkcije su unaprjeđenje razvoja postupaka s međunarodnim elementima, olakšavanje i rješavanje problema te osiguranje učinkovite primjene instrumenata europske pravosudne suradnje u građanskim stvarima pa se za te potrebe provode analize i sastavljaju praktični vodiči o glavnim instrumentima, a mreža se nalazi na svojoj web-stranici na kojoj se pružaju korisne informacije o građanskopravnim sustavima država članica te poveznice s bitnim web-stranicama Europske komisije na tu temu (Atlas, E-pravosuđe). Usto, bavi se aktivnošću širenja prava putem Europskog dana građanskog pravosuđa ili nagrade „Kristalna vaga pravde“.

U svakom slučaju, bitna značajka Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima je potpuna dostupnost onih koji je čine, a u svrhu pružanja potrebne pomoći sucima i državnim odvjetnicima država članica u pogledu primjene donesenih instrumenata. U radu mreže pomažu i suci te državni odvjetnici (kao što je to slučaj u pojedinim državama) koji služe kao podrška i koji se nalaze na čitavom njezinom području te kojima je omogućen odličan pristup (primjer navedenog je Španjolska pravosudna mreža za pravosudnu suradnju ili REJUE). Osim toga, oni mogu stvarati korisne alate za lakšu i spretniju primjenu instrumenata pravosudne suradnje. Jedan primjer je i Zbirka dokumenata međunarodne pravosudne suradnje (www.prontuario.org)

5. Tehnološki instrumenti za podršku pravosudnoj suradnji

S obzirom na složenost i različitost donesenih propisa, trenutačno postoji mnogo alata kojima se omogućuje potpuni uvid i primjena europskih propisa o pravosudnoj suradnji. Svi su ti podaci centralizirani i nalaze se na portalu E-pravosuđe Europske komisije koji je u ovom trenutku čisto informativne naravi, a dijele se po odjeljcima namijenjenima: općenito građanima, trgovačkim društvima, sucima i pravnim stručnjacima. S portala može se pristupiti raznim područjima od više interesa za primjenu instrumenata međunarodne pravosudne suradnje.

Srednjoročni cilj (osim informacija) uključuje:

- elektroničku obradu u postupku za europski platni nalog, transnacionalne zahtjeve za pravnom pomoći i europski postupak za sporove male vrijednosti,
- baze podataka o prevoditeljima i pristup imenicima javnih bilježnika i odvjetnika u svim državama Europske unije,
- glosare i tablice semantičkih korelacija
- videokonferenciju: priručnik za korištenje, informacije o medijima i rezervnim sustavima.
- poticanje rada s modernim tehnologijama u mirenju i elektroničkom mirenju,
- sigurne elektroničke sustave za komunikaciju i plaćanja putem interneta,
- međupovezanost registara nesolventnih osoba, oporuka i podataka o osuđivanosti,
- moguća ugradnja u portal registra trgovačkih društava EBR (European Business Register - <http://www.ebr.org>) i službe za katastre EULIC (European Land Information Service - <http://eulis.eu>),
- mehanizmi automatskog pravnog prevođenja,
- pristup pravu i sudskoj praksi (domaćoj i europskoj).

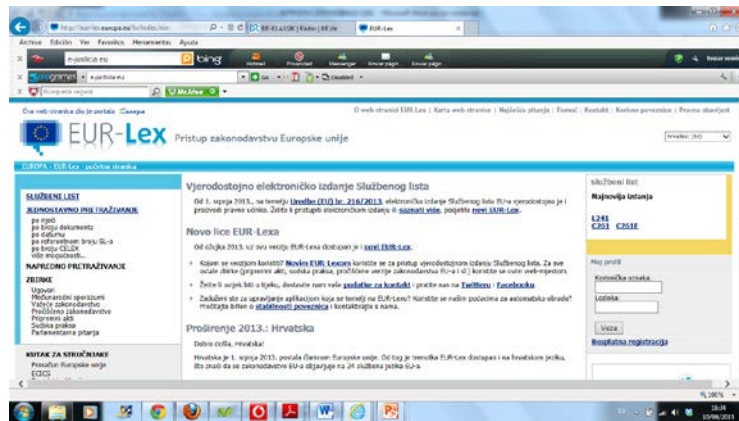
Adresa ovog portala je: <https://e-justice.europa.eu>

Na portalu se nalaze korisna područja u kojima se može izvršiti uvid u građanskopravne instrumente i njihovu primjenu, a to su:

Eur-Lex: portal prava EU-a na kojem se nalazi dio posebno posvećen građanskom pravosuđu i preko kojeg se pristupa svim instrumentima: <http://eur-lex.europa.eu>

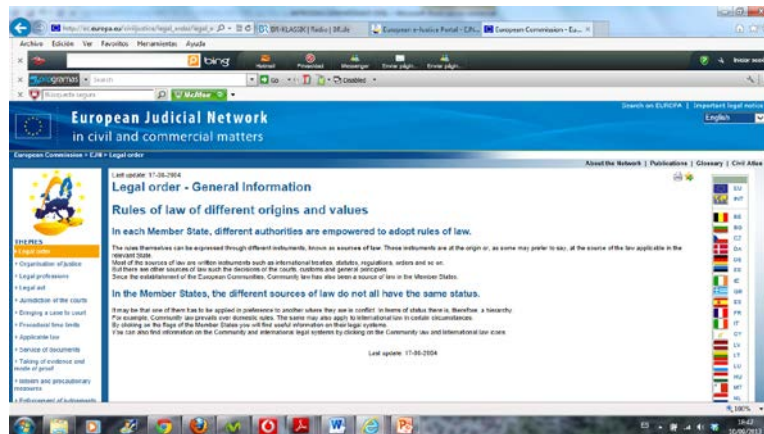

Portal Europske komisije - Pravosuđe: sadrži informacije o raznim stvarima u pogledu kojih postoje primjenjivi propisi, pruža objašnjenja propisa i korisne informacije kao što su podaci o projektima, tekstovi propisa i praktični vodiči, ako postoje.
<http://ec.europa.eu/justiceu>

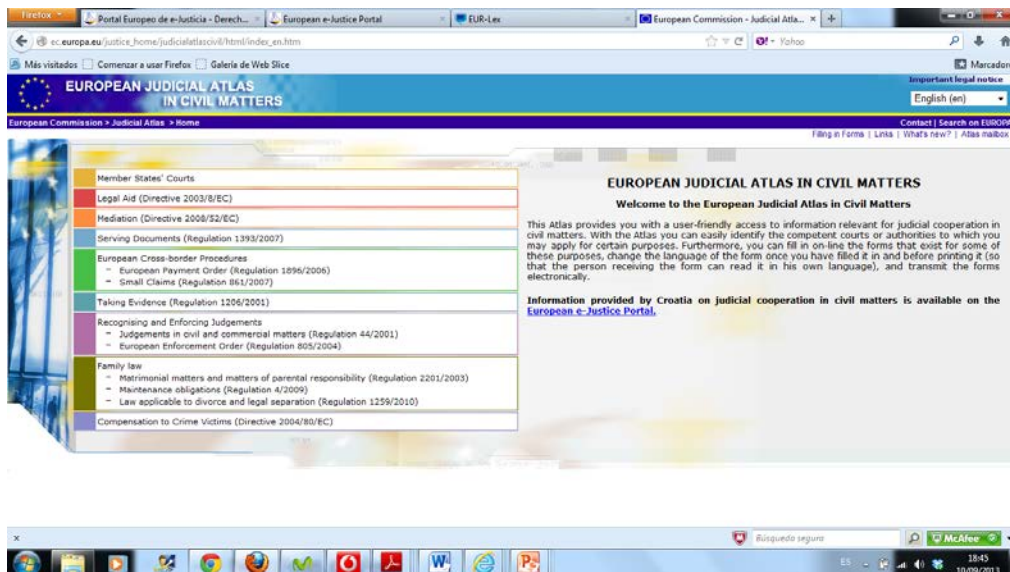

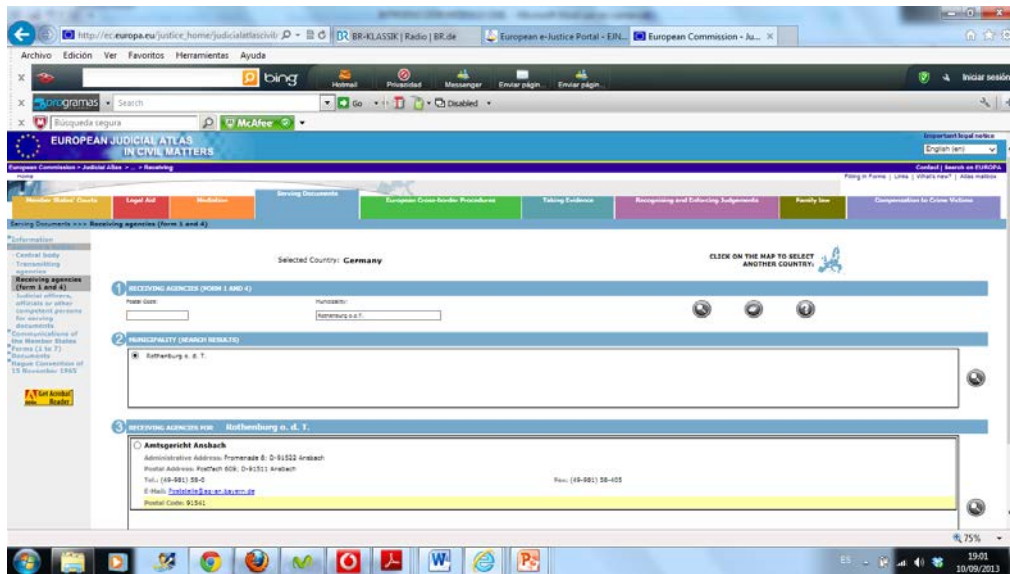
Europska pravosudna mreža: Na web-stranici Mreže nalaze se informacije o aktivnostima mreže, europski instrumenti i datoteke država članica koje sadrže prikaze domaćeg zakonodavstva o raznim aspektima obuhvaćenima građanskim pravosuđem.

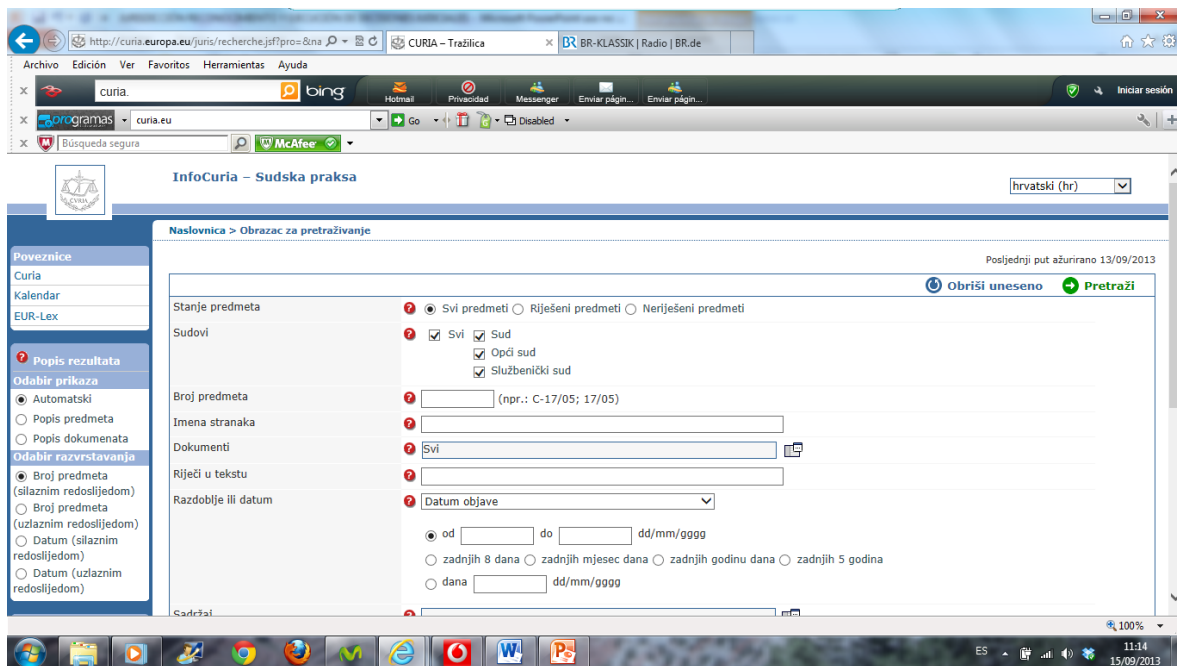

Atlas u građanskim stvarima Ovo je osnovna web-stranica, budući da je podijeljena po temama i da osim prikaza teksta svakog propisa i informacija koje je svaka država članica dala u vezi primjene dotičnog propisa, obuhvaća i alate koji omogućavaju automatsko pronalaženje sudova kojima treba dostaviti zahtjev za pomoć te automatsko sastavljanje raznoraznih zahtjeva na temelju predložaka iz normativnih instrumenata. Adresa je sljedeća: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivilu

Web-stranica Suda Europske unije: na ovoj se stranici mogu dobiti sve informacije o organizaciji i radu suda (posebno u pogledu postavljanja prethodnog pitanja), kao i o sudskoj praksi Suda iz svih područja (između ostalih i suradnji u građanskim stvarima). Adresa je sljedeća: <http://curia.europa.eu>

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Za njezin sadržaj odgovorni su isključivo projektni partneri te se ni na koji način ne može smatrati da odražava stajališta Europske unije.

